

Drużba i drużna z Jurgowa (Spisz). mal. Józef Pieniążek - Góral z Orawy i Orawianki. mal. Józef Pieniążek

Orawa i Spisz to dwie odrębne krainy, ale historia pierwszych lat ubiegłego wieku była niemal identyczna. Do momentu odzyskania przez Polskę niepodległości Orawa i Spisz należały do monarchii austro-węgierskiej. Językiem urzędowym był węgierski, kazania księży głosili po słowacku, a lud zamieszkujący te ziemie mówił gwara góralską. Do wybuchu pierwszej wojny światowej był to czas stagnacji.

W październiku 1918 roku, po klęsce militarnej Austrii i Węgier, Orawa i Spisz miały przypaść Słowacji. Polska pragnęła przejąć te przygraniczne części dawnych ziem węgierskich, które były zamieszkałe przez zwaartą ludność polską. W latach 1918-1920 trwał spór między Czechosłowacją a Polską o przebieg granicy państwowej na Orawie i Spiszu. Z początkiem listopada 1918 roku wybuchły na całej Orawie rozruchy o charakterze antymadziarskim i antysemickim. 5 listopada na wiecu w Jabłonce przyjęto rezolucję, proklamującą przyłączenie polskiej części Orawy, Spisza i Czadeckiego do Polski. W tym samym dniu na Orawę wkroczyły patrole wojska polskiego. W grudniu 1918 roku wojska polskie wkroczyły na Spisz, zajmując dolinę Popradu, a już w dniach 14-15 grudnia opuściły te tereny. W lutym 1919 roku powstał Komitet Obrony Spisza, Orawy, Czadeckiego i Podhala, którego prezesem został Kazimierz Przerwa-Tetmajer. 11 kwietnia jego delegaci na Konferencję Pokojową w Paryżu odbyli audiencję u prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrowa Wilsona, któremu przedstawili problemy związane z ustaleniem granic.

Właśnie ten numer postanowiliśmy poświęcić pamięci tej niezwyklej delegacji. Więcej o tym pisze w języku angielskim na str. 2 **prof. Tadeusz Gromada** w artykule „The Struggle for Spisz and Orawa” natomiast na str. 4 zamieszczamy wspomnienie **ks. dr Ferdynanda Machaya** pt. „Nasi gazdowie u Wilsona”.

TATRZAŃSKI ORZEŁ THE TATRA EAGLE

Issued by the Tatra Eagle Press

Co-Editors: Janina Gromada Kedron

Dr. Thaddeus V. Gromada

Technical Editor: Henry P. Kedron

Computer Consultant: Mariusz Bargielski

Contributing Editors: Maria Pudysz-Kania
(Kraków); Dr. Anna Gąsienica Byrcyn (Chicago)

Representative of "The Tatra Eagle" in
Podhale:

Łukasz Gromada (gromadal@poczta.onet.pl)

All correspondence to:

J. Kedron,

31 Madison Ave., Hasbrouck Heights, NJ 07604

Tel.: (201) 288-3815

jkedron@gmail.com,

thadgromada@gmail.com

Annual subscription rate: \$20; Foreign \$25

ISSN 0039-9914

© 2017 copyright by The Tatra Eagle Press

HONOROWY PATRONAT

Connecticut: DRS. ALICIA & JOHN
HARBUT Florida: HON. BLANKA S.
ROSENSTIEL France: STANISŁAW
LASSAK-HELIOS Illinois: CASIMIR
CHLEBEK, JÓZEF C. CIKOWSKI,
KLUB CZARNY DUNAJEC, JANINA
GALICA, JÓZEF GIL, KOŁO
LITERACKO-DRAMATYCZNE,
LEOPOLD & ZOFIA MICHNIAK,
BOGDAN OGÓREK, DR. BRONISŁAW
ORAWIEC, ANDRZEJ &
MAŁGORZATA PITÓŃ, MICHAEL &
CAROLYN RAFACZ, STANISŁAW &
BARBARA SARNA, JAN & ZOFIA
SŁODYCZKA, STANISŁAW & HALINA
URBANIAK, KOŁO 41 WRÓBLÓWKA,
ZWIĄZEK PODHALAN W PÓŁNOCNEJ
AMERYCE New Jersey: REV. CANON
MACIEJ MELANIUK, MAŁGORZATA
STOPKA, HENRY & KARINA
WALENTOWICZ New York:
CHRISTOPHER JURKIEWICZ,
TADEUSZ PARZYGNAT North
Carolina: AMBASSADOR ALDONA
WOŚ Pennsylvania: DR. WŁADYSŁAW
BOBAK

PATRONAT

Arizona: Jan & Zofia Gacek California: Dr.
Maja Trochimczyk Florida: Stanisław Kulach
Guam: Kathy Gacek Lampman Illinois: Grażyna
Baran, Franciszek Bielański, Marian & Helena
Bryja, Anna Domalik, Anna Garbacz, Michał J.
Jandura, Stanisław & Zofia Kulawiak, Stan &
Danuta Leśnicki, Franciszek Łyszczarczyk, Józef
Michniak, Josephine Sularski, Tymoteusz
Solarski, Chester & Janina Tyłka, Anna
Ustupka-Chyc, Anna Zalińska, Andrzej &
Gosia Zegleń, Helena Ziółkowska, Jan Żółtek
Michigan: Jan Konopka, Jan Konopka, Jr.
Nevada: Frank C. Chase New Jersey: Tadeusz &
Maria Bodyziak, Szymon Sołtys, Aneta Pieróg-
Sudoł, Catherine Zon New York: Stanisław
Kopeć, Drs. Alan & Barbara Lupack, Dr.
Grażyna Kozaczka, Krystyna Świerbutowicz
Pennsylvania: Dr. Jan Napoleon Saykiewicz

Dr. Thaddeus V. Gromada

THE STRUGGLE FOR SPISZ AND ORAWA

In November 1918 Poland amazingly was resurrected and finally recovered her independent statehood. This was made possible by the collapse during World War I of the three Empires (Russian, German and Austro-Hungarian) that had partitioned Poland over a century and a quarter. Almost immediately Poland took measures to assure that all Poles were included within its borders even those in the most remote mountain districts of Spisz (Spis) and Orawa (Orava) that fortuitously found themselves in Upper Hungary. Poland's claim to those districts was challenged by the newly created state of Czechoslovakia whose armies (composed chiefly of Czechs) had occupied Upper Hungary with a population of two and half million Slovaks with additional large German, Hungarian and Polish minorities. It soon became apparent that the Spisz (Spis)-Orawa (Orava) dispute would be ultimately resolved by an international body at the forthcoming Paris Peace Conference in 1919. Compared to other issues it was a very minor one. Norman Davies called it "a teacup that gave rise to protracted storms". Unfortunately, it was an issue that festered for a half century and exacerbated relations among three Slavic nations: Polish, Czech and Slovak. The following article written for the "Tatra Eagle" in 1953 based on this writer's MA thesis at Fordham University, traces the great efforts that Poland made to include the Spisz and Orawa highlanders within the borders of independent Poland.

Soon after the dissolution of the Austro-Hungarian Empire in early November 1918, resurrected Poland laid claim to the districts of Spisz (Spis) and Orawa (Orava) based largely on ethnographic arguments and on the Wilsonian principle of self-determination. In fact they were presented dramatically and directly to President Wilson at the Paris Peace Conference on April 11, 1919 by a delegation from Spisz and Orawa composed of Rev. Dr. Ferdynand Machay and two highlanders Wojciech Halczyn and Piotr Borowy. Poland knew she would derive little economic value from this small region 2532 sq. miles with a population of approximately 115,000. Nevertheless, her main concern was to include these forgotten mountain people within its borders. When in 1867 the Dual Monarchy (Austro-Hungarian Empire) was formed Spisz and Orawa found itself within Hungary cut off from its Polish brethren in Austrian Galicia. It was not until almost the end of the 19th century that Polish elites led by Dr. Jan Bednarski discovered to their surprise that the highlanders in Spisz and Orawa just across the Galician border spoke a Polish dialect very similar to the one spoken by górale (highlanders) in Podhale. This was confirmed by Slovak, Czech and Polish linguists (Polivka, Sembera, Cambel, Niederle, Zawaliński, Nitsch, Gumpłowicz, Smolski and Misik). Most of these mountain people considered themselves local people and not conscious of their nationality. When pressed many of them would identify themselves as Slovaks since they were under the influence of Slovak pastors. Czechoslovakia backed their claims with strategic and ethnographic arguments. Despite the testimony of leading Czech and Slovak scholars it insisted that the natives of Spisz and Orawa were not Polish. Be that as it may, it was quite likely that this dispute would have been amicably settled, were it not for a more serious dispute over coal-rich Cieszyn (Teschen). Poland wanted the two territorial disputes to be settled separately on their own merits and was not willing to sacrifice Spisz and Orawa for the sake of gaining Cieszyn (Teschen). On the other hand, Czechoslovakia insisted on joining both issues.

When the Supreme Council on September 10, 1919 shirked its responsibility and prescribed a plebiscite in Cieszyn, the Czechs swiftly asked for one in Spisz and Orawa. The Council agreed to make a concession to the Czechs in this matter especially after they decided for a plebiscite in Cieszyn. It was generally accepted that a plebiscite in Cieszyn would end in an overwhelming victory for Poland. But even more tragic than this concession was the decision (of September 27, 1919) to include only the Stara Wieś and part of Kieźmark districts (in Spisz) and the Trstena and Namestovo districts (in Orawa) in the plebiscite. This was really a surrender to the Czech position because the Commission on Polish Affairs had already agreed to give this area to Poland. Czechoslovakia had nothing to lose and everything to gain. Poland insisted that it was only fair to include the entire disputed area in the plebiscite, therefore, demanded that the population in the districts of Kieźmar, Lubovna, and part of the Lipiany be given a chance to express their opinion. But all the activity of Rev. F. Machay, W. Semkowicz, Roman Dmowski and Ignacy Paderewski could not change the Supreme Council's verdict.

The plebiscite was scheduled to take place three months after the Council's decision, but it was delayed until July, 1920. These long delays proved to be disastrous and most demoralizing for the population. If plebiscites were found unpractical in much highly developed areas as Schleswig-Holstein and Upper Silesia, how much more unpractical was it in the remote mountainous regions of Spisz and Orawa. Both sides started their plebiscite action with high ideals, but even such fine men as Feliks Gwizdź, Rev. F. Machay, Dr. E. Jabłoński of Poland and Bishop Blaha and Dr. Juraj Slavik of Czechoslovakia could not prevent violence, handouts, bribery, etc. By July, 1920 Poland's very existence was threatened by Bolshevik hordes. Military aid was badly needed by Poland but Czechoslovakia hindered the delivery of supplies to the hard-pressed Poles. Finally, under extreme allied pressure, Władysław Grabski of Poland and Edward Benes of Czechoslovakia agreed on July 10, 1920 to have the Cieszyn and Spisz-Orawa questions decided by the Council of Ambassadors. In return, Poland was to receive military supplies. This was an unfortunate compromise Poland was forced to make because of her weakened international position. On July 28, 1920 the Council of Ambassadors decided to divide Cieszyn and Spisz-Orawa. This decision was an attempt to satisfy both sides, but instead the lack of a clear-cut, just solution produced an opposite result. The division of Spisz and Orawa was preposterous. Poland received thirteen communes in Orawa with a population of 8,500; in Spisz, she obtained fourteen communes with a population of 15,000. The Lipnica Wielka commune was divided in such a way that the communal forest and nearly all the pasture lands and

(continued on page 5)

Syćkiego po krapce... jgk

BROOKLYN, NY

Brawo! Nasz Cichowian Bogdan Ogórek wybrany do Rady Dyrektorów P-SFUK

Prawie wszyscy tu na wschodnim wybrzeżu a teraz i Rodacy w stanie Illinois wiedzą o jakiej tu instytucji mowa. Oczywiście, jest to Polsko-Słowiańska Federalna Unia Kredytowa, największa i najbogatsza polska instytucja finansowa poza granicami Polski, a zarazem największa etniczna unia kredytowa w USA. Majątek Unii przekracza już dwa miliardy dolarów. P-SFUK została utworzona w 1976 r. przez założyciela Centrum Polsko-Słowiańskiego na Brooklynie wokół księdza Longina Tolczyka. Unia obecnie ma 16 oddziałów w Stanach New York, New Jersey, Pennsylvania a od niedawna w stanie Illinois. Należy nadmienić, że Unia jako instytucja finansowa sponsoruje też 170 organizacji polonijnych w USA, m.in. Związek Podhalan w Północnej Ameryce.

Bogdan Ogórek, jeden z dwóch kandydatów, został pierwszym dyrektorem z Illinois. W zakończonych wyborach głosowało ponad 5 tysięcy osób. Bogdan Ogórek otrzymał największą ilość głosów. Poparło go 46% wyborców. Za swoją pracę nie będzie otrzymywał wynagrodzenia. Kadencja potrwa trzy lata. Jego zadaniem jest dbanie o

chicagowskie interesy. „Będzie to dla mnie przede wszystkim służba”, powiedział Bogdan.

Bogdan Ogórek urodził się 7 lipca 1971r. w Cichem na Podhalu. Jest cenionym działaczem społecznym, zawodowo inżynier elektryk automatyki przemysłowej i dźwięku, syn Anny i Czesława Ogórków, od 1998r. mąż Katarzyny, z domu Ochwat, ojciec Gabrieli, Filipa, Ignacego, Klemensa, Michaliny i Reginy. Do Chicago przyjechał w 1988r. Uczył się w Marie Curie High School. Po ukończeniu szkoły w 1990r. podjął naukę w Devry University. Od 1994r. pracuje jako inżynier elektryk automatyki przemysłowej i dźwięku nieustannie doszkała się i uzyskuje specjalizacje w dziedzinie PLC Programming, Automation Engineering oraz Sound Engineering. Od 1997r. piastował stanowisko „foreman, general foreman” w czterech różnych firmach. Od 2004r. prowadzi własną firmę. Szeroki zakres jego działalności jest zdumiewający: Od początku przyjazdu do Chicago na stałe związany jest z Kościołem Św. Trójcy, gdzie zaangażowany jest w sprawy organizacyjne koncertów i służbę liturgiczną, jak też służący fachową radą w dziedzinie budowlanej jako „business manager” parafii.

(Dokończenie na str. 5)

ZAKOPANE-BUKOWINA TATRZAŃSKA

Sukcesy artystyczne młodzieży z „amerykańskiego Podhala”

Zespół „Ślebodni.

W tym roku od 16-26 sierpnia podczas 50 Jubileuszowego **Międzynarodowego Festiwalu Folkloru Ziem Górskich** w Zakopanem walczyły zespoły o złotą, srebrną i brązową ciupagę nie tylko z Polski ale i z Bułgarii, Hiszpanii, Indii, Macedonii, Rosji, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Turcji, Węgier, Włoch ale i z USA. Wszyscy uczestnicy oceniani byli przez międzynarodowe jury. Miło nam donieść, że jurorzy przyznali srebrną ciupagę młodemu wykonawcom z Chicago i okolic z zespołu „Ślebodni w USA” za ich program „Na polanie”. A **Jan Nowobilski**, członek Zespołu „Ślebodni”, został wybrany „**Nojśwarniejszym Górolem festiwalu 2018**”. Ten sukces to przede wszystkim dzięki

staraniom kierownika, **Mariana Bryji** i instruktorów **Józefa Waluś**, **Dawida Waluś** i **Zuzanny Soltys**. Zespół „Ślebodni z USA” działa od 1994r. przy kole Groń-Leśnica. Zaznaczyć należy, że większość członków zespołu urodziła się w USA.

Z lewej: Dawid Waluś, instruktor, Marian Bryja, kierownik i instruktor, Zuzanna Soltys, instruktor i Piotr Waliczek

Karolina Nowobilska

Nasza młodzież ma jeszcze dodatkowe powody do dumy. Otóż podczas przesłuchań konkursowych odbywającego się w ramach **Festiwalu Folkloru Polskiego „Sabałowych Bajań”**, które odbyły się w dniach 12-14 sierpnia 2018r. w Bukowinie Tatrzańskiej doszły jeszcze dwie nagrody. W konkursie śpiewu solowego **Karolina Nowobilska**, też z zespołu „Ślebodni w USA” zajęła I miejsce. Natomiast w konkursie instrumentalistów – skrzypce i piszczałki - **Sylwia Kozielec** zajęła II miejsce. Jesteśmy z Was bardzo dumni, Kochani Nasi!

Ks. dr Ferdynand Machay

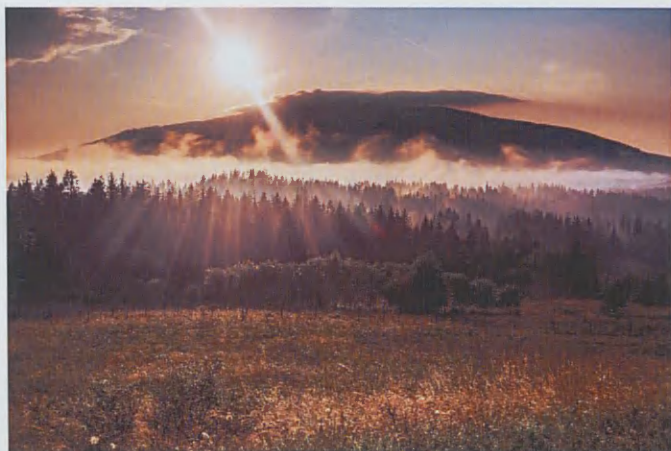
Gazdowie u Wilsona

(Sto lat temu prezydent USA Woodrow Wilson przyczynił się więcej niż kto inny do przywrócenia wolności dla Polski. Górale są wdzięczni Wilsonowi za pomoc udzieloną w sprawie Spisza i Orawy ponieważ, bez wizyty u Wilsona plebiscyt nie byłby rozpisany. A bez ofiarnej podróży Borowego i Halczyzna do Paryża, ani jedna wioska nie byłaby się dostała do Polski.)

U schyłku XIX i z początkiem XX wieku mieszkańcy północnych części Spisza-Orawy stali się przedmiotem badań naukowych. Uczni czescy, słowaccy i polscy zgodnie stwierdzili, że są to Polacy. Po tym odkryciu naukowcom polskie ziemie północnych Węgier zwiedzali coraz liczniejsi etnografowie polscy i turyści. Wiadomość o Polakach na Węgrzech, pomału przedostawała się do świadomości polskiej.

W Krakowie rozwija działalność „Koło Spisza im. Klauddji Potockiej, w Nowym Targu poluje na Spiszaków i Orawiaków lekarz powiatowy dr Jan Bednarski, dając im za darmo rady lekarskie, lekarstwa i – kalendarze polskie.

Już w roku 1910 dr Bernarski znał się dobrze z Wojciechem Halczykiem, z Lendaku na Spiszu. Z pracowników narodowych Orawy i Spisza, którzy w latach 1918-1920 odegrali czynną rolę w dziele wyzwolenia Wojciech Halczyński był najdłużej „wychowywanym” na Polaka. Gdy w marcu 1919 padło postanowienie, że musi wyjechać do „Misji” ambasadora Noulens’a wówczas w całości przez Czechów okupowanych – dr Bednarski wysłał bez namysłu po Wojtkę Halczyzną i Wojtek zaraz przybył. Nie przyrzeczono Wojtkowi żadnych korzyści materialnych. Opuścił rodzinę i swój Lendak na same wezwanie, by przybył do Polski gdzie ma prosić o przyłączenie Spisza do Polski.

Jesień na Orawie. Sowinski foto

Inaczej znalazł się w delegacji do ambasadora Noulens’a Piotr Borowy. W ruchu narodowym, jaki się rozpoczął na Orawie w r. 1910, Borowy nie brał udziału, mimo że, w Krakowie od młodości swojej dosyć często bywał, kupując tam książki. Jakoś nie spotkał się tam nigdy z członkami „Koła Spisza”. Bywał z Polakami, czytał bardzo dużo po polsku, ale był gorącym patryotą słowackim.

Gdy w r. 1918 w listopadzie rozwinęli na Orawie sztandar polskiej państwowości, gdy gminy, Jabłonkę wieńcem otaczające zaprzysięgły już na wierność Polsce, trzeba było ruszyć do gmin leżących przy drodze do Jelesni. Tam zaś bez Pietra Borowego nie dało się nic zrobić. Jakież było zdumienie i radość gdy Pieter przywitał delegację entuzjastycznie i do gromadzących się na sumę Ralczyżan „wyrzwał” mowę o konieczności połączenia się z Polską, bo nie miał najmniejszego zaufania do Czech.

Wojtek Halczyński stawiał się już u dr Bednarskiego, a z Orawy delegacja jak nie nadchodziła, tak nie nadchodziła. Na nieszczęście Pieter tak zasłabł na kaszel i dychawicę, że się ledwie trzymał na nogach. Położenie było wprost rozpaczliwe. Pieter nie był w stanie wyruszyć z delegacją. Ale mimo to wyjechał, karmiony nadzieją pomocy bożej, zachęcany jaknajgoręcej przez główny sztab polski na Orawie.

Orawa. Sowinski foto

11 marca, 1919r. delegacja była już w Poznaniu, gdzie do członków „misji” am. Noulens’a Borowy zwrócił się z grzeczną i stanowczą prośbą, aby wysłano Czechom telegram, żeby się z Orawy i Spisza natychmiast wynieśli. Amerykański generał Kennen odpowiedział mu, że „misja” nie ma niestety upoważnienia do wysyłania takich telegramów, i że po taki telegram delegacja musi wyjechać do Paryża.

Nikt z delegacji nie myślał o wyjeździe do stolicy Francji. Borowego i Halczyzna przerażało początkowo myśl podróży. Gdy im jednak wytłumaczono, że trudno się będzie pozbyć czeskiej okupacji bez wyjazdu do Paryża, zgodzili się. Gdy w Paryżu posłannictwo nie wydawało rychłych owoców, gazdowie nieraz lamentowali, że to dlatego, bo „my chudobni chłopcy, i nie wiemy pytać po pańsku.” Jakże się mylili! Właśnie, i tylko dzięki temu, że byli chłopami, po chłopsku ubranymi, liczono sieli powodzenie. Gdy była delegacja z profesorem Rouppertem sama wyjechała, byłaby się do Wilsona nigdy nie dostała. Bez wizyty zaś u Wilsona plebiscyt nie byłby rozpisany. Trzeba więc powiedzieć, że bez Piotra i Wojtkę Halczyńskich Orawy i Spisza nie byłaby się dostała na stół obrad Rady Ambasadorów.

Jesień na Spiszu

W Paryżu bawili od 10 marca do 15 kwietnia - całe cztery tygodnie. Przezacni gazdowie tysiąc milion razy powtarzali: „Bóg nos skorze, nic tu nie robimy!” Nie uważali oni za pracę audjencje co czwarty, piąty dzień. Chcieli codziennie być na posłuchaniu. Nie wiedzieli o tem, jak trudną to było rzeczą uzyskać audjencje.

Obaj byli w Ameryce. Mówili jako tako po angielsku (Borowy znacznie lepiej od Halczyzna), z dyplomatami porozumiewali więc sami. Po miesięcznym łażeniu od dyplomaty do dyplomaty, opuszczali Paryż bardzo rozgoryczeni i zawiedzeni. Wszędzie obiecywano sprawę zbadać, pozbywali się ich grzeczni ogólnikami, a telegramu, po którym oni wyjechali, nikt Czechom nie wysłał. Delegaci Orawy i Spisza do Wilsona zmarli (Halczyński: 18.VIII.1932 – Borowy: 18.I.1932), ale ich imię w Polsce nie zaginie.

Ks. dr Ferdynand Machay, jeden z delegatów

Feliks Gwiżdż Jedność my tu bywali

Hej, mój gazda z Orawy,

I ty gazdo ze Śpisa,

Sumi Waga i Poprad,

Bulkoce dolno Cisa!

Dudni, warce Dunajec

Popod Tatry i lasy,

Spominajom se wody

Minione, downe casy!

Minione downe roki

Spominajom se wody

Jakoś chłopce pos owce,

Kieś był młody, aj młody!

Spominajom se wody,

Jako my tu od wieka

Jedność byli ze sobom,

Jedność wsędy – cłek w cłek!

I ty bracie z Orawy,

I ty jaz z zo Magóry

I ty z ńrodka – z Podhola,

Syćka razem, ka który.

Jedność my tu bywali,

Poza bucki chadzali,

Poza bucki, zomecki –

Hej, świecie staroświecki!...

Hej, Liptowskie doliny,

Hej, zomecki orawskie,

Frajerecki-maliny!

Hej! Świecie staroświecki!...

Zasepiły się Tatry,

Mgłom sie lasy odziały --

Kany-zeście sie, kany

Casy nase podziały?

÷

The Struggle for Spisz and Orawa

Delegacja do Wilsona. Kurier Orawski

(continued from page 2)

In the center: Piotr Borowy, Rev. Dr. Ferdinand Machay and Wojciech Halczyn parish church were in the Czech part. In addition, the new frontier passed among houses, etc. To remedy some of the most glaring mistakes, minor territorial adjustments were made and eventually approved on May 21, 1921

Adjustment of the Spisz frontier proved to be more difficult. Jurgów, Rzepisko and Czarna Góra, communes awarded to Poland, were deprived of their communal forest and pasture lands. Poland, therefore, demanded at least the Jaworzyna commune and part of the Jurgów gmina be added to her in order to correct the most serious hardships. Czechoslovakia would not hear of this. As a result, the issue was submitted to the Council of Ambassadors (July 5, 1921), to the League of Nations (July 27, 1923), and to the International Court of Justice (December 6, 1923). The final frontier was drawn up by the Boundary Commission of the Council of Ambassadors in accordance with the Court's instruction. The frontier which was approved on May 6, 1924 conformed substantially to the Council's decision of July 28, 1920 except near the Jurgów commune.

Of course., Poland was extremely disappointed with the final outcome of the Spisz-Orawa problem. Thousands of ethnically Polish souls were left behind in a foreign country. A fact which Poland could not easily forget. The mutual ill-feeling which was the result of sharp disagreement could not be easily erased. This was unfortunate because the two Slavic nations were not able to cooperate for a better and peaceful Europe.

In spite of the apparent political defeat, Poland gained a moral victory. She did not forget her children in the remote, economically poor areas of Spisz and Orawa. Unselfishly, Poland did her utmost to include these areas within

her boundaries. After all, her efforts were not entirely in vain. Some 23,000 Poles were reunited with their motherland. Furthermore, Poland acquired one of the most beautiful alpine regions in Central Europe which had a tremendous value as vacation, skiing, and tourist areas for her large population. During Polish independence the natives of Spisz and Orawa derived great benefit from a large tourist trade. Czechoslovakia, with her smaller population and an overabundance of mountain resorts could not have offered such prosperity to Spisz and Orawa.

Brawo! Nasz Cichowian wybrany do Rady Dyrektorów P-SFUK

(Dokończenie ze str. 3)

Za jeden ze swoich sukcesów uważa współtworzenie i nadzorowanie od 11 lat Fundacji Kultury Tatrzańskiej, która prowadzi działalność propagatorską w dziedzinie kultury.

Współpracuje z wieloma polskimi instytucjami szczebla centralnego m.in.: Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Biblioteką Jagiellońską, Wojskiem Polskim, Muzeum Tatrzańskim. Na terenie USA i w samym Chicago współpracuje m.in. z Muzeum Polskim w Ameryce jako wolontariusz i członek Rady Dyrektorów, polskim dowództwem NATO w Norfolk, Virginia, polonijnymi organizacjami i środowiskami zawodowymi.

Jest autorem opracowań zatytułowanych *Dzień Góralski w Muzeum Polskim 2016 i 2017* oraz opracowań okolicznościowych w prasie polonijnej i polskiej oraz amerykańskiej. W 2017r. dzięki m.in. jego staraniom Stan Illinois ustanowił trzecią niedzielę października jako *Dzień Górala Polskiego* w Illinois. Jako organizator udziela się również na rzecz zaprzyjaźnionych z Fundacją organizacji i grup. W Fundacji oprócz sprawowania obowiązków prezesa Fundacji angażował się w pracę na rzecz wspomagania innych przedsięwzięć programowych: audycje radiowe – *Górale tu i tam* na paśmie Radia WNVR 1030 AM, komunikaty prasowe, współpraca z mediami, organizacja spotkań, konkursów recytatorskich, imprez sportowych dla rodzin z dziećmi „Tatra Sport”, organizacja „Międzynarodowego Festiwalu Filmów Górskich” w Chicago, posiadów, festiwali, pokazów filmowych i spektakli teatralnych, warsztatów plastycznych, kolonii, warsztatów śpiewu i tańca regionalnego, szkoleń żeglarskich, akcji charytatywnych *TRZA MIEĆ SERCE* i wielu innych. Jest cenionym profesjonalistą. Aktywne uczestnictwo w życiu Polonii zaowocowało nawiązaniem bardzo wielu przyjaznych relacji. Podczas swojej pracy w FKT rozwinął współpracę z różnymi środowiskami.

Jego pasją są: żeglarsstwo, podłóże, śpiew i spotkania z ludźmi.

**Orawa! Orawa! Na Orawie ława. Ftórendy
chodzili zbójnicy do prawa.**

**Ej, byłoby gazdować na jurgowskiej roli,
kieby tyz ze skoli biołom mąke mleli...**

Za mojej pamięci...

(Dalej kontynuujemy tę rubrykę, dzięki której czytelnicy nasi mają sposobność przeczytać ciekawe wspomnienia „z tamtych dni” nadesłane do Redakcji przez naszych czytelników – dawnych i obecnych. Chcielibyśmy ponownie zachęcić Państwa do nadsyłania nam swoje ciekawe wspomnienia z lat spędzonych na Podhalu jak też i w Ameryce.)

Franciszek Chowaniec

(Pierwszy wiceprezes Związku Podhalan w Północnej Ameryce, autor książki „Szarotki rosną w Chicago”).

KTO PIERWSZY PRZYWIOŻŁ STRÓJ GÓRALSKI DO AMERYKI?

W roku 1911 w czasie największego nasilenia emigracyjnego przybył do Ameryki, do miasta Chicago, góral w pełnym stroju góralskim: w kierpcach, bukowych portkach, serdaku i klabuk z kostkami, na którym się migotało orle pióro i ciupaga. Był to **Stasek Galica Pisarzów** z Poronina. Ubrany w piękny swój strój przebył całe Niemcy, ocean – z Nowego Jorku pociągami do Chicago. Podczas tej podróży był fotografowany setki razy i gdzie tylko się pokazał w swym pięknym stroju wzbudzał podziw, bo istotnie na owe czasy była wprost rzecz nadzwyczajna.

Wieżę ta wnet rozniosła się wśród Podhalan, których już wtedy było kilka tysięcy w Chicago. A kiedy Stasek dał sobie zrobić zdjęcie w góralskim ubraniu, a fotografista takowe umieścił w oknie wystawowym, sensacji nie było końca. Prawie każdy góral szedł do Staska, ubierał się i dawał sobie robić zdjęcie na pamiątkę, a potem wysyłał je do rodziny na Podhalu. Bo górale kochają bezgranicznie swe strony i swój strój, a zdjęcia fotograficzne, na które spoglądali z uwielbieniem były czynnikiem kojącym ich przeogromny żal za górami.

Andrzej Florek-Skupień

(Historyk-amator, gawędziarz i poeta z Podhala)

MOJE WSPOMNIENIE O KASPROWICZU

Kasprowicza poznałem i poraz pierwszy widziałem tu w Poroninie w okresie jego dorywczego pobytu. Było to przed pierwszą wojną światową, bodajże w 1913r., kiedy jako uczeń dwuklasowej szkoły ludowej, bawiliśmy się podczas przerwy na małym szkolnym placyku. Wtedy drożyną obok tego placyku wiodącą do kościoła co stał naprzeciw naszej szkoły, w towarzystwie Ks. Franciszka Nycza, proboszcza, szedł Jan Kasprowicz. Dziś widzę Jego wspaniałą postawę jako postać rosnącego mężczyzny o szerokich ramionach. Był bez nakrycia na głowie. Jego włosy wydawały mi się jakby przyproszone siwizną, a nad szerokim czołem ich bujny porost kończył się kształtem szpicastej bródki.

W tym czasie odnawiano polichromie kościoła przy której pracowało paru malarzy, więc i na Kasprowicza myśleliśmy, że to malarz, ale nasz nauczyciel i kierownik szkoły p. Aleksander Śmidowicz, powiedział nam, że to jest poeta, Jan Kasprowicz. Cóż wiedzieliśmy z takiego powiedzenia „poeta”, skoro nie wiedzieliśmy co to jest poeta. Po naradzie z nauczycielem pokazał nam swoją poetycką robotę odczytując nam swój wiersz. Pamiętam, że była tam mowa o smrekach co się gną i jako deszcz w okna siece. Dziś wiem, że był to wiersz z Ballady o słoneczniku. Niedługo potem, kiedy znowu tą samą drogą szedł Kasprowicz, tym razem w towarzystwie starego kościelnego Galicy, o którym Kasprowicz napisał specjalny wiersz tryptyk pt. „Zakrystianin Plica”, zamieszczony później w tomie poezji „Mój Świat”, pan nauczyciel zaprosił do naszej klasy Kasprowicza.

Kiedy odchodził z naszej klasy, każdemu z nas podawał swoją grubą ręką ściskając nasze małeńkie – jak ptaszki – dłonie, a wtedy na pożegnanie dziewczynki pięknie niziutko dygała, a my chłopcy ostro szurgali nogami po chropowatej podłodze klasy. Potem, kiedy byliśmy sami, spieraliśmy się o to, kogo najmocniej poeta za rękę uściśnął. Każdy twierdził, że jego – ale ja wiem, że mnie – skoro do dziś to pamiętam.

Jan Żółtek

(Ur. się na Podhalu we wsi Lasek. Tam się wychował i uczęszczał do szkoły podstawowej, po ukończeniu której rozpoczął naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Seweryna Goszczyńskiego w Nowym Targu. W 1993r. po wylosowaniu wizy wyjechał z całą rodziną do Ameryki. Obecnie mieszka z żoną Anną w Bolingbrook, Illinois.)

„WYNDROWNY DZIOD”

Drzewiwyj po wsiak bywało sporo dziadów, zebroków, tak zwany „wyndrowny”, którzy chodzili po prośbie na zebry. Ponieforty śnik służyli u bogatych gazdów; nocyńscy posali krowy, posługiwali w stajni, rąbali drwa i wykonywali inne czynności potrzebne na gazdówce. Za to mieli stały kąt, przyodziewek, opyrunek i wyzywnie. A jak trafili na porządnego gazde, to i na starość opieke. Wywodzili się przewoźnie z bydnyk rodzin; często były to sirotki, casem troskę ułymni – dziś pedzielibyśmy niepełnosprawni pokrzywdzeni przez los, florty sami se nie poradom w zyciu. W tamtych casak nie było rozbudowanyj opieki społecznej coby sie mogła nimi zająć. Stąd jak my tu godomy „tłukli sie po świecie, po służbak. Była to naprode poniewyrka. Dobrzy ludziska z litości wspięrali ik grosym, jodłym i dobrym słowym, a jak trza było to i przenocowali. Myszum pedzić, ze należli sie i tacy co im dokucali, podśmiywali sie śnik, robiyli im głupie zarty, zamykali przed nimi drzwi, a bez to ik krzywdziyli. Ale Bogu dziynka tyk bhło mni.

Taki „wyndrowny dziad” jak sie zabroł i wypuścił w droge, to go casym nie było i tydziń. Trafiał sie nieroz dziad barz inteligyntny choć zaniebany, flortyn nieroz wywiód w pole nawet mądrego gazde. Tak było w Rogoźniku. U jednego gazdy służył niejaki Kuba „wyndrowny”. Był on barz zdolny i ocytany; miał ze sobom pełny kufer staryk książek. Wiecorami po robocie duzo cytoł, bez co znoł historie a ludziska radzi go słuchali – zaś nobarzy dzieci, bo opowiadał ciekawie historyjki, legyndy, bojki, przypowiestki. Miał w sobie takom manie, ze długo w jednym miejscu nie posiedziol, cynsto zmyniolił gazdów i służbe. Nieroz kie go nabrało to zabiyroł sie bez słowa i seł na „wynder”, ale zawdy po poru dniak wracoł. Razu jednego, a było to we zbiórki rano weas, jesce słonecko dobrze nie wysło, Kuba namysłoł iść. Wyseł na droge a tam stoł juz ładysłów ze spółstwa, flortyn obziyroł po świecie jako bedzie dziś pogoda, bo trza by było kosić. Wypatrzoł Kube i puyto, - Kuba, co ty jesce nie śpis, ba stajes do dnia weas? - A ty co nie śpis, pyto Kuba gazdy. – No bo jo mom gazdówke, rzece gazda. Na to Kuba – widzis, jak ty mos gazdówke, to jo mom wyndrówke.

Tak sie wej oba dogodali. Jest takie przysłowie, ze „jak cie dziad nie wywiedzie w pole, to innyk nik”. Z tego wniosek, ze casym trza i dziada posłuchać.

Anna Kowalska-Lewicka

(Polska uczona, etnograf, prezes Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego.)

NOC ŚWIĘTOJAŃSKA

Pamiętam doskonale ognie płonące po wszystkich wierzach w noc świętojańską i nie była to tylko okazja do zabawy młodzieży. Ta noc i ten ogień traktowane były bardzo poważnie, na równi z kościelnymi świętami, o ile nie jeszcze poważniej. Utkwił mi jeszcze w pamięci jeden obraz:

Jako mała dziewczynka poszłam z moim Ojcem na wycieczkę na Wantule (kocioł pod Czerwonymi Wierchami zamykający Dolinę Miętusią). To była właśnie wigilia św. Jana. Dziś ten kocioł to już ścisły rezerwat, zarosły chaszczami, nie podobny do kiedysiejszego przepasionego coprawda przez owce, ale pełnego najpiękniejszych kwiatów tatrzańskich, dziś zagłuszonych przez trawę. I tam właśnie, w całkowitej pustce i ciszy przerywanej świstem świstaków zobaczyliśmy starego chłopca, który uważnie wyszukiwał różne kwiaty, rwał je i chował do bawowskiej torby. Ojciec, jak zwykle, pochwalił Pana Boga i zagadał do chłopca. Ten ponuro łypnął na nas okiem, odwrócił się i zniknął za wielkimi wantami maliniaka. Byliśmy zdumieni. Taka reakcja była zupełnie niezrozumiała, zupełnie nie typowa – bo do napotkanego człowieka należy zagadać – tak wymaga obyczaj.

Po powrocie do domu, na Sobiechową, opowiadamy o niezwykłym spotkaniu naszej Babce-Gaździnie. Starannie wypytała nas jak chłop wyglądał, a że знаła wszystkich w Kościeliskach, od razu zorientowała się o kogo chodzi. Ten chłop z Rysulówki jest powszechnie znanym guślarzem, który i zwierzęta i ludzie umie wyleczyć, ale i cary zadać potrafi jak zajdzie konieczność. Do gusła i zabiegów medycznych potrzeba mu ziół, na których zna się doskonale, ale najsukuteczniejsze są te zebrane w wigilję św. Jana – a ich skuteczność straciłaby swą moc gdyby w czasie zbierania, które też połączone jest z odpowiednimi modlitwami i zaklęciami, odezwał się do kogokolwiek. Nie mógł więc nawet odpowiedzieć na pochwalenie Pana Jezusa, by zioła nie straciły magiczno-leczniczych własności.

Te i podobne wydarzenia z dzieciństwa, spędzonego na Podhalu leżą u podstaw mej fascynacji góralszczyzną i późniejszej drogi zawodowej-etnografa.

DALEKA DROGA STASI BOBLAK Z CICHEGO DO MONROE COLLEGE

Miała osiemnaście lat kiedy w 1962r. przyjechała do Stanów Zjednoczonych. Nieśmiało, ale z wiarą stawiała pierwsze kroki na nowej ziemi. Daleko, po tamtej stronie oceanu została jej rodzinna wioska Ciche, rodzice, rodzeństwo, przyjaciele... Nie znała języka angielskiego, ale postanowiła nauczyć się tej trudnej mowy jak najszybciej, bo w niej widziała swoją przyszłość.

„Moim marzeniem – pisze nam miła góralka **Stasia Boblak** – było rozpoczęcie studiów, w czym pomogły mi dwie rodziny amerykańskie: Pp. Anderson i Ashworth. Przy ich poparciu dostałam się na studia do Nazareth College w Rochester, NY w 1962r. Siostry prowadzące to kolegium przyjęły mnie bardzo życzliwie i nawet przyznały mi stypendium, które pokryło połowę kosztów moich studiów.” Przez kilka miesięcy poprzedzających rozpoczęcie studiów Stasia pracowała ciężko. „Czyściłam mieszkania, pilnowałam dzieci ucząc się angielskiego z rozmów, telewizji, oraz biorąc lekcje wieczorami. Lata od 1962 do 1966 pamiętam jako prawie bezsenne”, pisze dalej Stasia.

„Większość moich dni miała wtedy po 20 godzin, ale w 1966r. osiągnęłam w Nazareth College stopień Bachelor's degree in English”. W tym samym roku rozpoczęła studia magisterskie w języku angielskim, a na wiosnę 1967r. otrzymała posadę w Monroe Community College jako instruktorka angielskiego. Studia magisterskie ukończyła w State University of New York.

Tak w bardzo krótkim opisie wygląda historia sześciu lat młodej studentki, która po ukończeniu matury w Liceum Ogólnokształcącym im. Seweryna Goszczyńskiego w Nowym Targu uzyskała dwa stopnie naukowe w języku zupełnie jej obcym.

Redakcja.

dr Leopold Bobak

NIEDOSZŁY JUHAS Z KOMINÓW DUDOWYCH

Urodziłem się tuż przed Drugą Wojną Światową w małej wiosce góralskiej Międzyzyczewie. Dzieciństwo miałem szczęśliwe, bo uczyć się nie musiałem. Nauczycieli po Wojnie nie było, szkoły były zniszczone przez najeźdźców hitlerowskich – więc też uganiałem z bosymi rówieśnikami (cami) po potokach za pstrągami i głowocami i wybierałem wronom jajka z gniazd. Dziecięca ślebość nie trwała jednak zbyt długo; jak na gązdowskiego syna przystało rozpocząłem karierę pasterską jako honiełnik (tzn. młodszy juhás) w Kominach Dudowych u najprzedsniejszego bacy na Podhalu a mojego „ujka” Władka Gryzoka-Siutego. Ciężka to była kariera – wstawać o czwartej rano, naganiać owce do dojenia w kosorze i iść z owcami na Wysoki Upłóz albo na Pustom Równie na cały dzień z kromkom chleba i z kawałkiem oscypka nie należało do przyjemności, zwłaszcza dla siedmioletniego kandydata na juhása. To też zrezygnowałem bez większego żalu z dalszej kariery pasterskiej kiedy tylko Ojczyzna otrząsnęła się trochę ze zgłizczów wojennych i kiedy szkoły zaczęły na nowo otwierać swoje podwoja.

Edukacją moją zajął się śp. mgr Andrzej Pluciński ze Zębu, świetny pedagog i ks. Mizera, równie jak poprzedni zasłużony krzewiciel wiedzy i folkloru góralskiego w Zębie i okolicy. Tych dwóch wspaniałych wychowawców wpoili mi głęboką miłość do rodnej naszej ziemi podhalańskiej, do muzyki i tańców góralskich, do Tatr wysokich i wspaniałych tradycji ojców naszych, miłość którą tu za ocean przywoziłem i którą pielęgnuję głęboko w sercu jako największy skarb mojego żywota.

„Księdzem bydź, księdzem bydź, powiedziała Mama” – a ja będąc posłusznym synem po ukończeniu klasy siódmej w Zębie, ku wielkiej radości księdza Mizery a ku rozpaczom mgr Plucińskiego i własnego ojca znalazłem się w Klasztorze Ojców Karmelitów Bosych w Wadowicach, gdzie przyszło mi spędzić następnych pięć lat mojego młodego żywota na pobożnych rozmyśleniach, ostrej pokucie i nauce. Nie mogę zapomnieć głębokiej rozpacz mojego biednego Ojca, który gdy w habicie zobaczył swojego pierworodnego- rozplakał się rzewnie i głośno lamentował: „co oni z tobie zrobili; głowę ci ogolili i we worek cie odzili. Dyć ciśnij ze to worcysko w diabły i podź du domu bo grul nom w chałupie jescie nie brakuje”; aż go Mama uciśać musiała coby ksiądz przeor nie usłyszał. Ale stało się jak Tata przepowiedział, że „byłby z Tobie ksiądz kieby nie tyn kłac”. Bujnej naturze góralskiej trudno jest nagiąć się do pokory życia klasztornej.

Po opuszczeniu gościnnych progów klasztornych ukończyłem Liceum Ogólnokształcące w Zakopanem i rozpocząłem studia lekarskie na Akademii Medycznej w Krakowie, które z wyróżnieniem skończyłem w 1963r. Późem rozpocząłem pracę jako asystent naukowy w III Klinice Chirurgicznej Akademii Medycznej w Krakowie. Były to lata owocnej pracy naukowej, zawodowej i dydaktycznej. W 1968r. ubrany w togę (prawie jak ksiądz) w przepięknej Auli Uniwersytetu Jagiellońskiego zostałem promowany na doktora nauk medycznych. Wrócono mi duża karierę naukową, ale rogatej góralskiej duszy za ciasno było w zabytkowych murach krakowskich i w 1971r. ze wspaniałego pokładu „Stefana Batorego” zobaczyłem pierwsze drapacze chmur w Nowym Jorku – niedokończony jeszcze „World Trade Center”. Zrobiły one niezatarte wrażenie na niedoszłym juhásie z Kominów Dudowych.

(O dalszych losach i sukcesach dr Bobaka w Ameryce - publikacje w amerykańskich czasopismach lekarskich, odczyty, asystentura w Stony Brook University na Long Island, prywatna praktyka w Pensylwanii napiszemy kiedyś w przyszłości.)

WDOWCY

He, moi ostomilsi, kiebyście wy znali Wojtka Kłapaca i Franka Trzepaca, dwóch kumotrów, co wdowcami byli, to byście się im i uśmiali nieroz dość. Radzi się widzieli oba, jeden bez drugiego ni mógł jednego dnia przebyć, a jak się ześli wroz, to se ino pozierali na sie, ockami pomrugali i już wiedzieli syćko – co i jako.

Idą se roz wiecór bez wieś, słuchają, a tu u Króźlickowej Maryny w chałupie telo granio i śpiewanie, ze ludzie na świecie.

- Słysycie kumotrze? – pado Wojtek Kłapac i zaziero delikatnie spoza okna do środka izby.

- Ne iści słyse – odpowiada Franek – ino mi to cudno, co to za granie. Maryna przecie dziewczek na wydaniu ni mo, synów do zeniacki tez ni mo, coby to miało być?

- No ni mo – przyświadczył Wojtek Kłapac.

- E hee, juzek w doma – ostoł się wartko Franek – już wiem!

- No?...

- Krzciny!

- Krzciny? - zacudował się Wojtek – przecie Maryny chłop już dwa roki w Hameryce siedzi...

- No to co? Pado Franek Kłapac – cy to bez włosnego chłopu baby nie stać na krzciny? A do reśty, o to nos jeszcze będzie głowa boleć?

Diascy nadali, aj, nadali, zeć jak krzciny to krzciny, byle nie z nasej winy. Zabawić się możemy.

Ne i wiecie, po małej kwili oba kumotrowie wleźli na krzciny do Króźlickowej Maryny.

Wleźli i siedli se na ławie pod oknem. Jak siedzą tak siedzą, a muzyka tak gro, chłopcy tak tońcą jaz iskry po ścianak goniły. Za kwilecke Wojtek Kłapac biere słupek gorzółki i cęstuje Franka Trzepaca.

- Co bedziemy próżnować, w ręce!

- Wypijemy? – niby to się strząso Franek Trzepac, a już za wcasu młasko językiem i gębe rękowem ociero.

- A co, nie bedziecie może?

- Nolepsego!

Wypili po jednym, po drugim, wypili i po trzecim. Przynapili się kapke i zacena się w

nik matura dźwigać. W izbie ciepło, tu muzyka gro, tam śmiechy, tu dziewczki jak leluje, tam zaś za stołem siedzi wdowa Tereska, baba piękno, urosnięto, oparto. A Wojtek Kłapac i Franek

Trzepac – wdowcy. Pożreli na Tereske, Tereska na nik. Jej! Jesce się im bardziej ciepło zrobiło, bo Tereska nalała czerwonego wina, uśmiechnęła się tak, jako to ino wdowy umieją i pado:

- Pijcie wdowcy, kie my się tak pięknie ześli. Pożroł Wojtek na Franka, Franek na Wojtka, pożreli na sie, to znowu na Tereske i przybliżyli się do stołu. A przy tole siedziała wdowa, jak piwonijo: czerwono, ozrośnięto, pachniaco...

- E Boże! – westchnon Wojtek i zapatrzył się w Tereske.

- Coz wom ta zaś tak ciężko? – zaśmiał się śpasobliwie Franek, ale on ta troche i nienolepsy był na to, jeze Wojtek siedzi bliżej Tereski.

- Co mi? – pado Wojtek, co mi ciężko?

- Neiście co?

- Nie wiecie co? Pytacie się co? Ciepło! Wiecie teraz?

- Ze wom ciepło, to jo miarkuje, bo czerwone wino grzeje, jesce do tego przy wdowie i w nięsopuszcie. Jo to coś miarkuje, ho, ho, kumoterku... Jo wiem, ze wom tu dziś ciepło ale se ino to winko delikatnie pijcie, coby wom nie było śniego za gorąco.

Pożroł Franek na Wojtka, Wojtek na Franka, a Tereska pożrała na obók i znowu nalała czerwonego wina. Siedziała se teraz w środku między wdowcami. Jak się zaceni ukwalować, tak ukwalują, jaz dobrze nie bardzo, co się nie robi, między toniecnikami przysło do bitki. Baby narobiły wrzasku takiego, ze cud boski. Kumotrowie siedzieli z Tereską i pozierali, co będzie. Ale się ta znowu jakosi poonacyło i muzyka zacena na nowo grać. Baby ino lamentowały, jeze jednego toniecnika tak brzycko sponiewierali, co pewnie już nic ś niego nie będzie. Franek Trzepac pożroł na Wojtka Kłapaca i powiada:

- Wiecie co kumotrze? Downiej chłopcy to się tak brzyćko nie bijowały.

Ktoby się to downiej nozem krajoł tak, jako to dziś na ten przykład robią.

- Słusnie radzicie – przyświadczył Wojtek.

- Downiej, jakieś miół co z kim, to od tego była pięść.

- Tak bywało...

- Taką pięścią, psiobezteryjo, jak się wewaliło komu w łeb, to pocuł.

- Nieprawda kumotrze? Oo!

I tu Franek bęc Wojtka w łeb, jaz się izba zatrzęsła. Porwali się do siebie, bo z Wojtka też noremnica i wiecie, kie się zaceni wodzić za łby po izbie, to nie tak, ale się widzielo, ze już koniec będzie ś-nimi. Dopiero ik Tereska z babami oździeliła, a oni se nic. Dźwigli się, poprawili kłobucki na głowak, siedli przy stole, pożreli na sie i Franek Trzepac powiada:

- Tak się wej downiej chłopcy bijowały.

- Tak – przyświadczył Wojtek i pożroł niedobrym okiem na Franka.

Nie wiem, co tam było dalej, jako se ta ukwalowali z Tereską i jako umyśleli, ale oni se ta coś umyśleli, bo za dwa tyżnie pojechali oba na nomowiny do Tereski. Telo ino wiem, ze kie siedli przy stole po tej bitce, to się ta już Wojtek Kłapac tak noremnie ku Teresce nie pchoł, ba Franek Trzepac to się zaś i przybliżył. Hej, on ta Franek Wojtka troche i pocupkoł, a kie walił pięściami, to se ino mrucół:

- Ciepło co Wojtuś, bestyjo? Bedzies pił czerwone wino? Bedzies się pchoł ku wdowie? Tak to wej bywało, kie się w mięsopuszcie u wdowców matura zacnie dźwigać, a kie im jesce tako wdowa, jak Tereska, czerwonego wina naleje.

Jasiek studiuje

Dwie gaździny rozmawiają o swoich dzieciach. Jedna z nich się chwali: - A mój Jasiek to teraz studiuje w takim uniwersytecie, co to się tak jako nazywo: ugryż – nie, nie ugryż!... użarł – nie, nie użarł... A! Już wiym: UJOT!

Dach przecieka

Turysta w wakacje zachodzi w deszczu do baczki. Turysta spostrzega, że dach dziurawy..

- Baco, dach ci przecieka! – Wiym... – To dlaczego nie naprawisz? – Ni moze, przecie dysc pado. – To dlaczego nie naprawisz, kiedy nie pada? – A bo wtedy nie cieknie...

Baca i pies

Baca wlecze do lasu ścierwo psa. Sąsiad zagaduje. – A co to się stało, kumotrze?- Aaaa... musiołek go zastrzelić! – to pewnie był wścickły, co? – No, zachwycony to nie był!

PIEŚNI GÓRALSKIE

Pamiętajcie o pieśni góralskiej co łący. Bo fto śpiewa, tyn pokazuje, ze w sercu mo nadzieje. Jak fto mo nadzieje, to śpiewo...

Ks. Józef Tischner